

Osaava Suomi: Kuuleminen 12.5.2023

Taustamuistio: TKI-toiminta ja TIN:n rooli

1. TKI-toiminta

1.1 Yhteenveto

T&K-rahoituslain ja monivuotisen T&K-rahoituksen suunnitelman mukaiset rahoitustason vuosittaiset korotukset on toteutettava yksityisen sektorin T&K-investointeja aktivoiden, jotta vuonna 2030 T&K-menojen osuus BKT:stä on neljä prosenttia. Ilman yksityisen sektorin T&K-investointien kasvua tavoitteen saavuttaminen ei onnistu.

Suomessa valtion tuki yritysten T&K-toimintaan (%BKT) ja rooli T&K-toiminnan riskinjaossa on OECD-maiden keskiarvoa vähäisempää, mikä heikentää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä TKI-ympäristönä. T&K-toimintaa harjoittavien pk-yritysten osuus on suhteellisen vähäinen (11 % yli 10 henkilön pk-yrityksistä) ja noin 60% yritysten T&K-menoista syntyy suurissa yrityksissä. T&K-toiminta on keskittynyt muutamalle T&K-intensiivisimmälle toimialalle.

Yhteistyö yritysten ja muiden tutkimusorganisaatioiden välillä on perinteisesti ollut Suomessa vahvaa. Arviointien ja tilastojen mukaan yritysten yhteistyö korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa sekä yhteistyön julkinen rahoitus on kuitenkin vähentynyt Suomessa 2010-luvulla (ns. soveltavan tutkimuksen aukko). Yritysten ja julkisten tutkimusorganisaatioiden välinen yhteistyö tukee perustutkimuksen tuottaman uuden osaamisen hyödyntämistä laaja-alaisesti ja edistää myös kokonaan markkinoille uusia tai disruptiivisia innovaatioita, joiden osuus Suomessa on arviointien mukaan pieni.

Verrokkimaita heikommat kannusteet yritysten TKI-toiminnalle sekä yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyölle vähentää tutkimuksessa syntyvän uuden tiedon siirtymistä yritysten hyödynnettäväksi ja Suomen houkuttelevuutta TKI-investoinneille ja osaajille. Riskinä on, että T&K-menot eivät kasva 4% tavoitteen mukaisesti ja yritysten uudistumistahti ei riitä kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamiseen ja talouskasvu hiipuu. TKI-toiminnan kasvu on riippuvainen osaajien saatavuudesta.

T&K-rahoituksen lisäksi toimintaympäristön tulee edistää T&K-toiminnan tulosten ja osaamisen jalostumista innovaatioiksi. Tämä edellyttää mm. toimivaa IPR-järjestelmää, riskipääoman saatavuutta, kokeilu- ja kehitysympäristöjä, rahoitusta pilotointiin ja demonstraatiohankkeisiin, innovaatioiden käyttöönottoa edistävää sääntelyä, markkinakysyntää edistäviä julkisia hankintoja ja väyliä tutkimustulosten hyödyntämiseen.

1.2 Keskeiset toimenpiteet

- Kohdennetaan Business Finlandin ja Suomen Akatemian T&K-rahoitusta tutkimusorganisaatioiden ja yritysten väliseen pitkäjänteiseen yhteistyöhön
- Kohdennetaan Business Finlandin T&K-rahoitusta pitkäjänteiseen, uudistavaan TKI-toiminnan kasvattamiseen yrityksille, jotka ovat kyvykkäimpiä TKI-toimintaan, riskinottoon, investointeihin aineettoomaan omaisuuteen ja TKI-toiminnan hyödyntämiseen liiketoiminnassa.
- Kohdennetaan ELY-keskusten rahoitusta innovaatiokyvykkäimpien pk-yritysten T&K-toiminnan lisäämiseen ja kehittämiseen.
- Vahvistetaan tutkimuslaitosten mahdollisuuksia osallistua EU TKI-ohjelmiin sekä kansallisiin yhteistyöhankkeisiin
- Hyödynnetään EU:n TKI-ohjelmien ja kv. yhteistyön mahdollisuudet entistä tehokkaammin ja luodaan toimiva malli kansallisen vastinrahoituksen turvaamiseksi eri TKI-toimijoille.
- Varmistetaan, että T&K-verokannustimet ja suorat T&K-tuet muodostavat toimivan kokonaisuuden erityisesti pk-yritysten kannustamisessa rohkeampaan uudistumiseen.
- Huolehditaan myös perustutkimuksen rahoituksesta vahvistamalla Suomen Akatemian rahoitusta erityisesti valituilla strategisilla osaamisen painopistealueilla.
- Suunnataan rahoitusta kansainvälisesti korkeatasoisten, yhteiskäyttöisten tutkimusinfrastruktuurien rakentamiseen, kehittämiseen ja ylläpitoon.
- Huolehditaan TKI-osaajien saatavuudesta sekä koulutuksen että työperäisen maahanmuuton kautta

Hallitusohjelmakirjausehdotus: Toteutetaan T&K-rahoituslain ja monivuotisen T&K-rahoituksen suunnitelman mukaiset rahoitustason vuosittaiset korotukset yksityisen sektorin T&K-investointeja aktivoiden.

2. TIN:n rooli

2.1 Yhteenveto

TKI-järjestelmän kokonaisvaltaisen kehittäminen edellyttää kansallisen strategisen näkemyksen muodostamista tutkimus- ja innovaatiopolitiikan suunnasta, painopisteistä ja resurssien kohdentamisesta. Tämä vaatii vahvempaa korkean tason tutkimus- ja innovaatiopolitiikan johtamista ja koordinaatiota. TKI-toiminnan edistäminen kuuluu kaikille hallinnonaloille ja -tasolle. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikka on kytkettävä tiiviisti muihin politiikkasektoreihin ja yhteiskunnalliseen kehittämiseen sekä kansainvälisen yhteistyön tavoitteisiin. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää eri toimijoiden – hallinnonalojen, elinkeinoelämän, julkisten tutkimusorganisaatioiden ja muiden TKI-toimijoiden – yhteisen näkemyksen muodostamista ja sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

2.2 Keskeiset toimenpiteet

- Vahvistetaan tutkimus- ja innovaationeuvoston tehtäviä siten, että neuvosto tukee valtioneuvostoa pitkäjänteisen tutkimus- ja innovaatiopolitiikan kehittämisessä ja yhteensovittamisessa.
- Neuvosto mm. yhteensovittaa ja seuraa valtion T&K-rahoituksesta annetun lain ja pitkäjänteisen T&K-rahoituksen suunnitelman toimeenpanoa ja rahoituksen kohdentamista ja vaikuttavuutta
- TIN:n johdolla valmistellaan yhteistyössä innovaatiopolitiikan keskeisten toimijoiden kanssa kansalliset strategiset valinnat, jotka muodostavat yhteisen näkemyksen kasvualueista, jotka ovat osaamisen, globaalin kysynnän, kilpailutekijöiden tai merkityksellisyyden kannalta Suomelle huomionarvoisia. Strategiset valinnat luovat edellytyksiä ennakoiville, pitkäjänteisille ja määrätietoisille kansallisille kehitystoimille, TKI-rahoituksen suuntaamiseen sekä yritysten ja julkisen sektorin yhteistyölle.
- Neuvoston ministerijäseniä ovat pääministeri, joka on neuvoston puheenjohtaja, tutkimus- ja innovaatiopolitiikoista sekä korkeakoulutuksesta vastaavat ministerit, sekä suurimmista tutkimuslaitoksista ja muista TKI-toiminnan kannalta keskeisistä politiikkasektoreista vastaavat ministerit.
- Neuvoston jäseniä ovat lisäksi tutkimuksen ja elinkeinoelämän edustajat, joilla on laaja-alainen asiantuntemus TKI-järjestelmästä. Vahvistetaan erityisesti elinkeinoelämän näkemystä ja sitoutumista neuvoston toimintaan.
- Tutkimus- ja innovaationeuvoston toimintaan osoitetaan riittävät voimavarat. Neuvostolle perustetaan sihteeristö, jossa on viisi päätoimista työntekijää: pääsihteeri, kolme asiantuntijaa ja suunnittelija, jotka sijoittuvat valtioneuvoston kansliaan, työ- ja elinkeinoministeriöön sekä opetus- ja kulttuuri-ministeriöön.

Hallitusohjelmakirjausehdotus: Uudistetaan tutkimus- ja innovaationeuvosto johtamaan kansallista TKI-järjestelmää ja seuraamaan sen vaikuttavuutta. Uudistetaan neuvoston rakenteita ja tehtäviä sekä osoitetaan sille päätoiminen sihteeristö. Vahvistetaan erityisesti elinkeinoelämän näkemystä ja sitoutumista neuvoston toimintaan.

Määritellään TIN:n johdolla kansalliset strategiset valinnat, joiden ytimessä ovat teknologinen edelläkävijyys, kansainvälinen yhteistyö kumppanien kanssa ja osaamis pohjan laaja uudistuminen. Strategiset valinnat luovat edellytyksiä ennakoiville, pitkäjänteisille ja määrätietoisille kansallisille kehitystoimille, TKI-rahoituksen suuntaamiseen, yritysten ja julkisen sektorin yhteistyölle. Strategiset valinnat tuottavat ratkaisuja globaaleihin haasteisiin ja muodostavat tiiviin kokonaisuuden teollisuuspolitiikan valintojen kanssa.